

ЗАТВЕРДЖЕНО

Розпорядження голови обласної
державної адміністрації,
начальника обласної військової
адміністрації

04.02.2026 № 103

**ОБЛАСНА ЦІЛЬОВА ПРОГРАМА
З УТВЕРДЖЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ
ТА ГРОМАДЯНСЬКОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ
НА 2026 - 2028 РОКИ**

Запоріжжя, 2025

I. ХАРАКТЕРИСТИКА ПРОГРАМИ

Обласна цільова програма з утвердження української національної та громадянської ідентичності на 2026 - 2028 роки (далі – Програма) розроблена відповідно до Конституції України, Бюджетного кодексу України, Закону України «Про місцеві державні адміністрації», постанови Кабінету міністрів України від 30.07.2024 № 864 «Про затвердження Державної цільової соціальної програми з утвердження української національної та громадянської ідентичності на період до 2028 року», постанови Кабінету міністрів України від 15.12.2023 № 1322 «Про схвалення Стратегії утвердження української національної та громадянської ідентичності на період до 2030 року та затвердження операційного плану заходів з її реалізації у 2023-2025 роках» та інших нормативно-правових актів у сфері формування та розвитку української ідентичності.

Відповідно до пріоритетних напрямів діяльності Запорізької обласної державної адміністрації у сфері молодіжної політики та утвердження української національної та громадянської ідентичності Програма визначає мету, основні напрями, завдання та механізми реалізації політики у сфері формування української національної та громадянської ідентичності, національно-патріотичного виховання молоді у Запорізькій області. Її реалізація спрямована на утвердження в громадян почуття національної гідності, патріотизму, відповідальності за долю держави, готовності до виконання громадянського обов'язку із захисту Батьківщини, а також на посилення взаємодії органів державної влади, органів місцевого самоврядування та інститутів громадянського суспільства у цій сфері.

Виконання комплексу заходів Програми сприятиме розвитку національно-патріотичного, військово-патріотичного виховання молоді Запорізької області, підвищенню рівня громадянської освіти, формуванню стійкої української ідентичності та консолідації суспільства навколо спільних національних цінностей.

II. МЕТА ПРОГРАМИ

Метою Програми є забезпечення системного розвитку сфери української національної та громадянської ідентичності на регіональному рівні, зокрема:

національно-патріотичного та військово-патріотичного виховання молоді;

громадянської освіти та формування цінностей демократії;

популяризації української мови, історії, культурної спадщини й суспільно-державних (національних) цінностей, таких як самобутність, соборність, воля та гідність;

збереження й утвердження історичної пам'яті, державних символів і традицій як основи національної єдності, стійкості та готовності громадян до захисту України.

Програма покликана забезпечити подальший розвиток зазначених напрямів та сприяти зміцненню суспільної згуртованості, формуванню активної громадянської позиції, підвищенню стійкості населення до інформаційних загроз і зовнішніх впливів.

Реалізація Програми передбачає ефективну міжсекторальну взаємодію між органами державної влади, місцевого самоврядування, закладами освіти й культури, громадськими та ветеранськими організаціями, що є необхідним для досягнення комплексного результату та сталого розвитку сфери утвердження української національної та громадянської ідентичності в Запорізькій області.

III. СКЛАД ПРОБЛЕМИ ТА ОБҐРУНТУВАННЯ НЕОБХІДНОСТІ ЇЇ РОЗВ'ЯЗАННЯ ПРОГРАМНИМ МЕТОДОМ

У сучасних умовах збройної агресії, тимчасової окупації територій, загроз безпеці й інформаційній бездіяльності питання утвердження української національної та громадянської ідентичності набуває особливого значення для регіональної безпеки, консолідації суспільства, зміцнення обороноздатності та формування стійкості молоді до зовнішніх і внутрішніх загроз.

Обласна політика у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності потребує постійного удосконалення з урахуванням потреб всіх суб'єктів процесу та умов сьогодення.

На регіональному рівні спостерігається низка проблем, що потребують системного розв'язання:

недостатній рівень сформованості української національної та громадянської ідентичності серед населення, особливо молоді, унаслідок тривалих посттоталітарних і постколоніальних впливів, а також відсутності уніфікованої системи виховання патріотичних і громадянських цінностей;

потреба у збереженні історичної пам'яті та розвитку локальної культурної ідентичності, зокрема шляхом популяризації української мови, традицій, культурної спадщини Запорізького краю, посилення зв'язку поколінь;

зниження рівня національної єдності та посилення регіональних ідентичностей під впливом інформаційних і пропагандистських кампаній держави-агресора, що створює ризики для суспільної згуртованості та національної безпеки;

низький рівень медіаграмотності населення та критичного мислення, що робить громадян вразливими до дезінформації, фейків і маніпуляцій у медіапросторі, зокрема серед молоді;

відсутність належної системи військово-патріотичного виховання для різних вікових груп населення, недостатня кількість практичних програм, спрямованих на формування готовності до захисту держави, усвідомлення ролі військових і ветеранів у сучасному суспільстві;

недостатня інтеграція досвіду ветеранів та захисників у виховний процес - відсутність сталих механізмів залучення представників ветеранської спільноти

до заходів із громадянського, морального та військово-патріотичного виховання;

недостатня інституційна спроможність молодіжних і громадських організацій, що працюють у сфері національно-патріотичного виховання, через обмежене фінансування, слабку матеріально-технічну базу та відсутність сталих форм співпраці з органами влади;

нерівномірний розвиток інфраструктури національно-патріотичного виховання - відсутність сучасних молодіжних просторів, клубів і центрів у сільських громадах та віддалених районах області;

брак фахових кадрів і системної підготовки педагогів, молодіжних працівників, керівників культурних та освітніх установ у питаннях формування української ідентичності, цінностей демократії, громадянської свідомості;

недостатній рівень міжсекторальної взаємодії між органами виконавчої влади, місцевого самоврядування, закладами освіти, культури, ветеранськими та громадськими об'єднаннями, що призводить до фрагментарності зусиль у цій сфері;

низький рівень інформування населення про можливості участі в регіональних ініціативах, програмах, конкурсах і заходах патріотичного спрямування;

відсутність дієвої системи моніторингу, оцінки ефективності та координації заходів, спрямованих на формування української ідентичності на місцевому рівні, що знижує результативність використання ресурсів.

У 2022-2025 роках проблеми патріотичного виховання молоді Запорізької області розв'язувалися у межах Обласної програми національно-патріотичного виховання молоді на 2022-2025 роки, затвердженої рішенням Запорізької обласної ради від 15 лютого 2022 року № 65, завдяки якій проведені основні заходи, що сприяли забезпеченню умов розвитку та популяризації системного підходу до патріотичного виховання молодого покоління.

Враховуючи викладене, подальше розв'язання окреслених проблем неможливе шляхом поодиноких заходів і потребує впровадження цілісного, комплексного та скоординованого підходу. У зв'язку з цим виникає об'єктивна необхідність застосування програмного методу, який забезпечить узгодженість дій усіх суб'єктів, раціональне планування та ефективне використання ресурсів, належний моніторинг і контроль результативності.

Таким чином, розроблення та реалізація обласної програми є необхідною умовою для забезпечення системного, регіонально адаптованого реагування на виклики сьогодення та формування потужної, стійкої української національної й громадянської ідентичності у Запорізькій області, що стане фундаментом безпеки, суспільної єдності та сталого розвитку регіону.

IV. ОБҐРУНТУВАННЯ ШЛЯХІВ І ЗАСОБІВ РОЗВ'ЯЗАННЯ ПРОБЛЕМИ

Утвердження української національної та громадянської ідентичності потребує цілісної, системної та скоординованої діяльності всіх суб'єктів у цій сфері - органів державної влади, органів місцевого самоврядування, закладів освіти, культури, фізичної культури і спорту, громадських організацій, молодіжних центрів, ветеранських спільнот, медіа та інститутів громадянського суспільства.

Система має усвідомлення власної приналежності до українського народу, почуття відповідальності за майбутнє держави, розвитку громадянської активності, критичного мислення, медіаграмотності, а також стійкості до інформаційних впливів держави-агресора.

Ця взаємодія має бути спрямована на формування у громадян, особливо молоді, стійкого відчуття приналежності до українського народу, відповідальності за майбутнє своєї держави, готовності до її захисту, а також розвиток критичного мислення, медіаграмотності та громадянської активності.

Важливою умовою реалізації Програми є ефективне функціонування Координаційних рад з питань утвердження української національної та громадянської ідентичності, що вже діє на обласному рівні. Її діяльність є ключовою ланкою у забезпеченні взаємодії між владою, освітнім і культурним середовищем, молоддю, ветеранськими організаціями та громадянським суспільством. Саме цей дорадчий органи формує платформу для спільного планування, узгодження дій і обміну досвідом між усіма учасниками процесу, сприяють впровадженню інноваційних підходів та підвищенню ефективності виконання Програми.

Ефективна реалізація Програми передбачає:

утвердження в суспільстві єдиної системи національних і громадянських цінностей - свободи, гідності, єдності, соборності, самобутності;

розвиток військово-патріотичного, громадянського та духовно-морального виховання населення, посилення співпраці з ветеранським середовищем, популяризацію героїзму захисників України;

підвищення рівня громадянської компетентності та демократичної участі молоді;

розбудову інформаційно-просвітницької роботи з акцентом на розвиток критичного мислення, історичної пам'яті та медіаграмотності;

підтримку ініціатив громадських і молодіжних організацій, клубів, волонтерських спільнот у громадах області;

зміцнення матеріально-технічної бази регіональної інфраструктури національно-патріотичного та громадянського виховання;

формування сучасного методичного та освітнього забезпечення діяльності фахівців у цій сфері;

проведення міжрегіональних, культурно-просвітницьких і навчальних заходів, спрямованих на формування єдності, взаємопідтримки та довіри в українському суспільстві.

Реалізація Програми спиратиметься на принципи партнерства, відкритості, недискримінації, рівності можливостей, відповідальності та реальної участі громадян. Особливий акцент робиться на залученні молоді, ветеранів, молодіжних фахівців, представників освіти, культури та громадських спільнот до безпосередньої реалізації Програми, розвитку культури участі та громадянської солідарності як ключових чинників зміцнення української ідентичності.

Шляхи досягнення мети Програми є:

проведення серії інформаційно-просвітницьких та виховних заходів з метою формування української національної та громадянської ідентичності у населення Запорізької області на основі суспільно-державних (національних) цінностей, гідності, свободи, відповідальності та єдності;

сприяння поширенню українськомовного інформаційного, освітнього та культурного продукту, розвитку національного медіа- і культурного простору в громадах області;

підготовка та поширення позитивних наративів, спрямованих на популяризацію української історії, державності, культури, а також подолання деструктивних та антиукраїнських інформаційних впливів;

популяризація героїчних сторінок історії України та вшанування Захисників і Захисниць України, борців за незалежність, видатних постатей українського державотворення;

сприяння утвердженню сімейних цінностей та активному залученню родин до виховного процесу як середовища формування української ідентичності у дітей та молоді;

підтримка заходів і ініціатив, спрямованих на реінтеграцію населення, яке проживало на тимчасово окупованих територіях, відновлення його зв'язку з українським культурним і соціальним простором;

розвиток програм для громадян України, які проживають за кордоном, з метою підтримки їхнього зв'язку з Україною, українською культурою та мовою;

збереження та популяризація культурної спадщини і нематеріальних культурних цінностей українського народу, у тому числі через культурно-мистецькі, науково-дослідницькі та молодіжні проекти;

підвищення обізнаності населення з питань надання домедичної допомоги та формування навичок відповідального громадянства в умовах воєнного стану та надзвичайних ситуацій;

формування оборонної свідомості, громадянської стійкості та готовності молоді до захисту держави, сприяння розвитку руху національного спротиву та підготовки громадян до участі у забезпеченні безпеки й оборони України;

популяризація військової служби, діяльності сил безпеки й оборони України, підвищення престижу військових спеціальностей серед молоді;

залучення ветеранів війни та військовослужбовців до просвітницької, виховної й освітньої діяльності у сфері формування української національної та громадянської ідентичності;

проведення та розвиток Всеукраїнської дитячо-юнацької військово-патріотичної гри «Сокіл» («Джура»), регіональних етапів, як інструменту громадянського, духовного та фізичного виховання молоді;

організація і проведення культурних, спортивно-виховних та просвітницьких заходів військово-патріотичного спрямування;

сприяння розвитку активної громадянської позиції молоді, залученню її до участі у житті громади, волонтерській діяльності, ініціативах місцевого самоврядування та процесах ухвалення рішень;

розвиток критичного мислення та медіаграмотності серед дітей, молоді та дорослого населення для підвищення стійкості до маніпуляцій та дезінформації;

проведення конкурсів, грантових програм та надання фінансової підтримки інститутам громадянського суспільства, що реалізують проекти у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності;

налагодження міжрегіональної та міжсекторальної співпраці, обмін досвідом і створення єдиного інформаційно-просвітницького простору з питань громадянської та національної ідентичності;

удосконалення компетентностей, знань та навичок фахівців у сфері національно-патріотичного та громадянського виховання через проведення тренінгів, семінарів, курсів і навчальних програм;

підготовка виховників, фасилітаторів і тренерів, залучених до проведення заходів у сфері утвердження української ідентичності та військово-патріотичного виховання;

організація досліджень та аналітичних опитувань, спрямованих на вивчення стану громадянської ідентичності, ціннісних орієнтацій населення області та ефективності реалізації Програми;

здійснення постійного моніторингу, аналізу та оцінки результативності заходів, спрямованих на утвердження української національної та громадянської ідентичності, а також підготовка пропозицій щодо удосконалення регіональної політики у цій сфері.

V. СТРОКИ ТА ЕТАПИ ВИКОНАННЯ ПРОГРАМИ

Програма вважається довгостроковою та реалізується протягом 3 років.

VI. ПЕРЕЛІК ЗАХОДІВ І ЗАВДАНЬ ПРОГРАМИ

Завдання і заходи з виконання Програми, спрямовані на розв'язання проблем та досягнення мети Програми, наведено у додатку 1.

За результатами щорічної оцінки ефективності виконання Програми у разі потреби може здійснюватися перегляд її завдань та заходів, обсягів видатків на їх виконання в межах Програми.

VII. РЕСУРСНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОГРАМИ

Фінансування визначених у Програмі заходів здійснюється за рахунок власних ресурсів обласного бюджету та визначається щороку з урахуванням його можливостей, а також інших джерел не заборонених чинним законодавством України.

Головним розпорядником коштів обласного бюджету є Управління молоді, фізичної культури та спорту Запорізької обласної державної адміністрації.

Загальний обсяг фінансових ресурсів, необхідних для реалізації Програми наведений у додатку 2.

VIII. ОРГАНІЗАЦІЯ УПРАВЛІННЯ ТА КОНТРОЛЮ ЗА ХОДОМ ВИКОНАННЯ ПРОГРАМИ

У виконанні Програми беруть участь:

Запорізька обласна державна адміністрація;

Координаційна рада з питань утвердження української національної та громадянської ідентичності при Запорізькій обласній державній адміністрації;

Управління молоді, фізичної культури та спорту Запорізької обласної державної адміністрації;

Департамент освіти і науки Запорізької обласної державної адміністрації;

Департамент культури, туризму, національностей та релігій Запорізької обласної державної адміністрації;

Департамент внутрішньої політики та інформаційної діяльності Запорізької обласної державної адміністрації;

Управління з питань ветеранської політики Запорізької обласної державної адміністрації;

Служба у справах дітей Запорізької обласної державної адміністрації;

комунальна установа «Запорізький обласний центр молоді» Запорізької обласної ради;

комунальна установа «Централізована бухгалтерія закладів та установ молоді, фізичної культури та спорту» Запорізької обласної ради;

комунальний заклад «Обласний центр національного спротиву та ветеранської політики» Запорізької обласної ради;

комунальний заклад «Центр туризму» Запорізької обласної ради.

Комунальна установа «Запорізький обласний центр молоді» Запорізької обласної ради, який є відповідальним виконавцем Програми, організовує виконання заходів Програми, вносить пропозиції щодо внесення змін до Програми, а також здійснює необхідні заходи в рамках своєї компетенції.

Контроль за виконанням заходів Програми здійснюється Управлінням молоді, фізичної культури та спорту Запорізької обласної державної адміністрації.

Виконавці програми, які беруть участь у реалізації Програми щороку до 25 грудня подають до Управління молоді, фізичної культури та спорту облдержадміністрації звіт щодо виконання Програми (за рік).

ІХ. ОЧІКУВАНІ КІНЦЕВІ РЕЗУЛЬТАТИ ВИКОНАННЯ ПРОГРАМИ

Виконання Програми дасть змогу:

підвищити рівень сформованості української національної та громадянської ідентичності серед населення Запорізької області на основі суспільно-державних (національних) цінностей, гідності, свободи, відповідальності та єдності;

забезпечити системність і комплексність реалізації державної політики у сфері утвердження української ідентичності на регіональному рівні, створити цілісну систему взаємодії органів влади, місцевого самоврядування, закладів освіти, культури та інститутів громадянського суспільства;

збільшити рівень охоплення населення, зокрема дітей і молоді, заходами, спрямованими на формування української національної ідентичності, розвиток громадянської свідомості, патріотизму та соціальної активності;

розширити мережу клубів, центрів і ініціатив національно-патріотичного спрямування за місцем проживання, навчання та служби молоді, підтримати діяльність молодіжних об'єднань, що працюють у сфері патріотичного виховання;

зміцнити роль сім'ї як осередку формування української ідентичності, підвищити обізнаність батьків і педагогів щодо важливості національно-патріотичного виховання;

підвищити рівень поінформованості населення про історію, культуру, духовні цінності та героїчні сторінки боротьби українського народу за незалежність і державність;

сприяти поширенню українськомовного культурного, освітнього та медійного продукту, зміцненню інформаційного простору та стійкості до деструктивних інформаційних впливів;

збільшити чисельність молоді, готової до виконання громадянського, державного і військового обов'язку, а також до участі у забезпеченні оборони та безпеки держави;

підвищити престиж військової служби та державної діяльності, популяризувати образ Захисника і Захисниці України;

розвинути військово-патріотичну гру «Сокіл» («Джура») та інші освітньо-виховні проекти, що сприяють фізичному, моральному та духовному становленню молоді;

збільшити кількість молоді, охопленої проєктами і програмами, розробленими інститутами громадянського суспільства, для реалізації яких надається фінансова підтримка з місцевих бюджетів;

підвищити рівень підготовки фахівців, педагогів і тренерів, залучених до реалізації заходів у сфері національно-патріотичного виховання та формування української ідентичності;

розвинути систему підготовки й навчання активістів, виховників, волонтерів, які працюють у сфері громадянської освіти, молодіжної політики та патріотичного виховання;

сприяти розвитку інститутів громадянського суспільства, що реалізують ініціативи у сфері формування української ідентичності, та підвищити рівень їхньої взаємодії з органами влади;

підвищити рівень громадянської активності молоді, розширити її участь у волонтерських, культурних, освітніх і суспільних ініціативах;

сприяти відновленню та зміцненню національної ідентичності осіб, які проживали на тимчасово окупованих територіях, забезпечити їхню реінтеграцію у культурний і соціальний простір України;

поглибити знання населення про визначні історичні події та видатних діячів українського державотворення, науки, культури і спорту, сприяти формуванню гордості за Україну;

забезпечити розвиток критичного мислення, медіаграмотності та інформаційної безпеки населення, особливо серед молоді;

створити систему моніторингу та оцінки ефективності реалізації Програми, що дозволить визначати рівень досягнення її цілей і коригувати подальші дії.

Начальник Управління молоді,
фізичної культури та спорту
обласної державної адміністрації

Олександр ЗЛОБЕНЕЦЬ